

TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE METİN DEĞİŞTİRİMİ: REFİK HALİT KARAY'IN "GARİP BİR HEDİYE" HİKÂYESİ ÖRNEĞİ^{1*}

Text Adaptation in Teaching Turkish as a Foreign Language: The Case of Refik Halit Karay's Story 'A Strange Gift'

ASLI AKINCILAR^{2**}

Öz

Hedef dilin kurallarına uygun bir şekilde üretilmiş yazılı ve sözlü ürünler olarak tanımlanabilen metinler, ana dili eğitiminde olduğu gibi Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde de önemli bir yere sahiptir. Öğrenciler, metinler aracılığıyla hedef dilin kurallarını, dil yapılarını, söz varlığını ve kültürünü öğrenmektedir. Dolayısıyla genelde dil öğretiminde, özelde ise Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde öğrenciler, ders kitaplarında yer alan metinlerin haricinde farklı metin örnekleriyle de karşılaştırılmalıdır. Ancak alan yazınındaki çalışmalarda, öğrencilerin düzeylerine uygun metinlerin bulunmasının öğretmenler açısından zor olduğu belirtilmektedir. Bu sebeple öğretmenler, kendileri metin üretmekte veya var olan metinleri düzeylere uygun bir şekilde değiştirmektedir. Bu durum, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde düzeylere uygun metin değiştirimi çalışmalarına ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Verilen bu bilgilerden hareketle, çalışmada Türk edebiyatının önemli isimlerinden biri olan Refik Halit Karay'ın "Garip Bir Hediye" adlı hikâyesinin B1 düzeyinde değiştirilmesi amaçlanmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman analizinin kullanıldığı çalışmada belirlenen metin, bilgisayar ortamına aktarıldıktan sonra değiştirim aşamasına geçilmiştir. Bu aşamada dil yapıları için Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı'ndan, değiştirilen metinde kullanılacak kelimelerin sıklığını belirlemek için ise Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü'nden yararlanılmıştır. Metin değiştirimi aşamasının ardından okuduğunu anlama sürecine yönelik etkinlikler hazırlanmıştır. Bu aşama da tamamlandıktan sonra metin ve etkinlikler, düzeye uygunlukları açısından incelenmek üzere alan uzmanlarına gönderilmiştir. Alan uzmanlarından gelen dönütler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmış; böylece B1 düzeyinde kullanılabilecek bir metin ve okuduğunu anlama sürecine yönelik etkinlikler ortaya konmuştur.

^{1*} **İntihal Taraması:** Bu makale intihal taramasından geçirildi.

Etik Beyan: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Geliş/Received: 25 Kasım/November 2025 | **Kabul/Accepted:** 30 Aralık/December 2025 | **Yayın/Published:** 31 Aralık/December 2025

Atıf/Cite as: Akıncılar, "Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Metin Değiştirimi: Refik Halit Karay'ın "Garip Bir Hediye" Hikâyesi Örneği, Edebiyat Bilimleri 9 (Aralık/Kış 2025), 8-32 <https://doi.org/10.5281/zenodo.18108355>

^{2**} Öğr. Gör. Dr., Gazi Üniversitesi Türkçe Öğretim Araştırma ve Uygulama Merkezi (TÖMER), Ankara, asliakincilar@gazi.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1833-0465.

Anahtar Sözcükler: Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, metin, metin değiştirim, B1 düzeyi

Abstract

Texts, which can be defined as written and spoken products produced in accordance with the rules of the target language, play an important role in teaching Turkish as a foreign language, as they do in mother tongue education. Through texts, learners acquire the rules of the target language, linguistic structures, vocabulary, and culture. Therefore, in language teaching in general, and in teaching Turkish as a foreign language in particular, learners should be exposed not only to the texts included in coursebooks but also to a variety of additional text samples. However, studies in the literature indicate that finding texts appropriate to learners' proficiency levels poses a challenge for teachers. For this reason, teachers either produce their own texts or adapt existing ones to suit different proficiency levels. This situation demonstrates the need for text modification studies tailored to proficiency levels in the teaching of Turkish as a foreign language. Based on these considerations, the present study aims to modify *Garip Bir Hediye*, a short story by one of the prominent figures of Turkish literature, Refik Halit Karay, to the B1 proficiency level. In the study, which employs document analysis as a qualitative research method, the selected text was first transferred to a digital format, after which the text modification process was initiated. During this process, the Teaching Turkish as a Foreign Language Curriculum was used as a reference for linguistic structures, while the Written Turkish Word Frequency Dictionary was consulted to determine the frequency of the vocabulary to be used in the modified text. Following the text modification stage, reading comprehension activities were developed. After the completion of this stage, the text and the activities were submitted to field experts for evaluation in terms of their appropriateness to the target level. In line with the feedback obtained from field experts, the necessary revisions were implemented, resulting in a text appropriate for the B1 level and activities designed to support the reading comprehension process.

9

Keywords: Teaching Turkish as a foreign language, text, text adaptation, B1 level

Giriş

Dil öğretim sürecinde belirlenen amaçlara ulaşma yolunu etkileyen pek çok unsur vardır. Bu unsurlardan biri de süreçte kullanılan metinlerdir. Metin kavramını Çetişli (2011, s. 322), "Herhangi bir konu veya olayı anlatmakla görevli kelimeler, ibareler, deyimler, cümlecikler, cümleler ve paragraflardan oluşan söz bütünü." olarak tanımlarken; Işık (2022, s. 28-29) ise "Seslerden harflere, harflerden anlamlı kelimelere, cümlelere, paragraflara, sayfalara ve belgelere dönüşen yazılı ya da sözlü olarak oluşturulan bilgi ve düşünceler." şeklinde tanımlamaktadır. Yapılan bu tanımlar incelendiğinde, metinlerin bir anlama sahip olduğu ve dolayısıyla rastgele üretilmeyeceği anlaşılmaktadır.

Metinler, dil öğretiminde önemli bir yere sahiptir (Kökçü, 2020, s. 217). Metinler aracılığıyla öğrenciler, hedef dilin özelliklerini öğrenmekte ve kültürünü tanımaktadır. Ayrıca öğrenciler, öğrendiklerini metin içinde görerek pekiştirme imkânı da elde etmektedir (Calp ve

Calp, 2016, s. 358). Dolayısıyla belirtilen bu hedeflerin gerçekleştirilebilmesi için dil öğretim süreci yalnızca ders kitaplarındaki metinler ile sınırlandırılmamalı, öğrenciler düzeylerine uygun farklı metinlerle de karşılaştırılmalıdır.

Dil öğretiminde kullanılan metinler, yapay/kurgu ve özgün metinler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Bölükbaş, 2015). Yapay/kurgu metinler, dil öğretimi için düzeylere uygun olarak üretilirken, özgün metinler ise ana dili konuşurları için üretilmektedir (İltar, 2024, s. 122). Ana dili konuşurları için üretilmiş olmalarına rağmen dil öğretim sürecinde özgün metinlerden de yararlanılmaktadır. Ancak özgün metinlerin anlaşılması zor olduğu için özellikle temel ve orta düzeylerdeki öğrencilere verilmeden önce metinler, metin değiştirimi sürecinden geçirilmelidir. Çünkü Bölükbaş'ın (2015) da ifade ettiği gibi değiştirim işlemi yapılmadan okutulmaya çalışılan özgün metinlerin anlaşılması çok zordur.

Belirlenen düzeyde metnin kullanılabilmesi için metin üzerinde yapılan küçük veya büyük değişiklikler, metin değiştirimi olarak açıklanabilir. Durmuş (2013, s. 392) değiştirim işleminin metne eklemeler, çıkarmalar yapılması veya düzeye uygun olmayan dil yapılarının uygun olan yapılarla değiştirilmesi yoluyla gerçekleştiğini belirtmektedir. Özmen (2019) çalışmasında, metin değiştirimi işlemlerinin sadeleştirme, genişletme ve kolaylaştırma başlıklarından oluştuğunu ifade etmektedir. Benzer şekilde metin değiştirimi sürecinde koruma, özetleme, silme ve değiştirme tekniklerinin kullanıldığı da yine alan yazınında belirtilmektedir (Alderson, 2000; Chang, 2008; Nation, 1993'ten akt. Bölükbaş, 2015). Bu tekniklerden koruma, metnin değiştirilmesi sürecinde kullanılabilecek dil yapıları ve söz varlığına müdahale edilmemesi; özetleme, temel kurguyu ve anlamı bozmadan metnin kısaltılması; silme, öğrencilerin anlamakta zorlanacakları yerlerin metinden çıkarılması; değiştirme ise hedeflenen düzeyin üzerinde kalan dil yapıları ve söz varlığının düzeye uygun olanlarla değiştirilmesi şeklinde açıklanmaktadır (Alderson, 2000; Chang, 2008; Nation, 1993'ten akt. Bölükbaş, 2015). Metin üzerinde yapılan tüm bu işlemler, metnin daha kolay okunup anlaşılmasını sağlamaktadır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine yönelik alan yazını incelendiğinde, değiştirilmiş metinlerle ilgili çeşitli çalışmaların bulunduğu görülmektedir. Bakan (2012) çalışmasında Sait Faik Abasıyanık'ın Meserret Otel adlı eserini, dilbilimsel ölçütlere göre B1 düzeyinde değiştirmiştir. Mazlum (2014), Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç romanı ile Peyami Safa'nın Dokuzuncu Hariciye Koğuşu romanını A1-A2 düzeylerine uyarlamıştır. Kutlu (2015), yüksek lisans tezinde Ömer Seyfettin'in Kaşığı ve Perili Köşk hikâyelerini A1-A2 düzeylerinde uyarlamıştır. Benzer şekilde Akıncılar (2018) da çalışmasında Türkçeye Yolculuk ders kitabının B1 düzeyindeki dil yapılarından hareketle Dede Korkut Hikâyelerini B1 düzeyinde değiştirmiştir. Demirel (2020) çalışmasında, B1 düzeyinde değiştirilmiş metinleri okuyan öğrencilerin okuduklarını anlamada %79 oranında başarı gösterdiklerini tespit etmiştir. Erdem-İpek (2018) ise 30 öğrenci ile gerçekleştirdiği çalışmasında, değiştirilmiş metnin okuduğunu anlamadaki başarı oranını %74.17 bulmuştur.

Bu oranlar, dil öğretiminde metin değiştirimi çalışmalarının temel becerilerinin geliştirmesine katkı sağladığını göstermesi açısından önemlidir.

Yabancı dil öğretimine yönelik incelemelerde ise değiştirilmiş metinler ile ilgili çalışmaların özellikle yurt dışı alan yazınında geniş bir yer kapladığı görülmüştür (Crossley vd., 2007; Crossley vd., 2008; Green & Youngs, 2001; Honeyfield, 1977; Tweissi 1998; Urano 2000; Young 1999). Bu çalışmalar, yurt içi alan yazını ile karşılaştırıldığında, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde metin değiştirimi çalışmalarının artırılması gerektiği görülmektedir (Gürler, 2017, s. 136). Benzer şekilde Güdek (2021) ve Kutlu (2021) da düzeye göre hazırlanmış metin değiştirimi çalışmalarının artırılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu bilgilerden hareketle çalışmada, eserlerinde Türk kültürünü yansıtmaları ve günlük konuşma diline yakın cümleler kullanmaları (İyioğlu, 2012) sebebiyle Refik Halit Karay'ın "Garip Bir Hediye" adlı hikâyesinin B1 düzeyinde değiştirilmesi amaçlanmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda oluşturulan alt amaçlar şu şekildedir:

1. Çalışma kapsamına dâhil edilen metnin B1 düzeyinde değiştirimi nasıldır?
2. Değiştirilen metne yönelik uzman görüşleri nelerdir?

Dil öğretiminde temel düzeyde yapay/kurgu metinler kullanılmaktadır. Öğrenciler, özgün metinlerle çoğunlukla B1 düzeyinden itibaren karşılaşmaktadır (Demirel, 2020, s. 15). Ruddock (2000) da çalışmasında, özgün metinlerin ancak B1 düzeyinden itibaren kullanılabileceğini ifade etmiştir (akt. Şaraplı, 2011, s. 42). Bu nedenle çalışmada, değiştirilecek metnin düzeyinin B1 olmasına karar verilmiştir.

Metin değiştirimi sürecinde, Özmen'in (2019) çalışmasında kullandığı metin değiştirimi ölçütlerinden yararlanılmış; metinde kullanılacak kelimelerin sıklığını belirlemek için ise Göz (2019) tarafından hazırlanan *Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü* kullanılmıştır. Bu yönüyle çalışmanın, Türkçeyi yabancı dil olarak öğreten ve öğrenenlere yardımcı okuma metni sağlaması açısından önemli olduğu söylenebilir.

Yöntem

Bu bölümde, çalışmanın modeli, değiştirilen metin, çalışma grubu, verilerin toplanması ve analizi hakkında bilgiler verilmiştir.

Çalışmanın Modeli

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman analizi kullanılmıştır. Belgesel tarama olarak da bilinen doküman analizi, kaynak bulma, inceleme, not alma ve değerlendirme işlemleri ile veri toplama sürecini ifade etmektedir (Karasar, 2005). Bir başka deyişle doküman analizi, değerlendirilmesi hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren materyallerin incelenmesi olarak da tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu doğrultuda çalışmada, doküman analizinin yapılması için öncelikle değiştirimi yapılacak

metin belirlenmiştir. Belirlenen metin; kelime, cümle, dil yapıları, söz varlığı ve kültürel unsurlar bakımından incelenmiş; ardından metin değiştirimi aşamasına geçilmiştir.

Değiştirilen Metin

Çalışmada, Refik Halit Karay'ın "Garip Bir Hediye" adlı hikâyesini B1 düzeyinde değiştirmek amaçlanmıştır. Söz konusu metin, yazarın "Memleket Hikâyeleri" kitabında yer almaktadır. Refik Halit Karay, Memleket Hikâyeleri kitabında, cümleleri günlük konuşma diline yakın ve kısa oluşturmuştur. Ele aldığı kişileri ise halktan seçmiştir (İyioğlu, 2012, s. 1543). Bu yönüyle kitapta yer alan hikâyeler, okuyucuların okuma ve anlama süreçlerini kolaylaştırabilir. Ayrıca genelde hikâyelerin tamamında özelde ise "Garip Bir Hediye" adlı hikâyede Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı'nda da vurgulan kök değerler mevcuttur (2020, s. 13). Bütün bu açıklanan etkenlerden hareketle, "Garip Bir Hediye" hikâyesi çalışmanın kapsamına alınmıştır.

Çalışma Grubu

Çalışmada seçilen metin, B1 düzeyine uygun olacak şekilde değiştirildikten sonra incelenmesi için 5 alan uzmanına gönderilmiştir. Türkçe öğrenim araştırma ve uygulama merkezlerinde (TÖMER) B1 düzeyinde ders verme tecrübesine sahip alan uzmanlarına dair demografik bilgiler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Alan Uzmanlarının Demografik Bilgileri

Kod	En Son Mezun Olunan Bölüm	Derece	Kıdem
K1	Türkçe Eğitimi	Doktora	18 yıl
K2	Türkçe Eğitimi	Doktora	15 yıl
K3	Türkçe Eğitimi	Doktora	11 yıl
K4	Türkçe Eğitimi	Doktora	12 yıl
K5	Türkçe Eğitimi	Doktora	19 yıl

Tablo 1 incelendiğinde alan uzmanlarının Türkçe Eğitimi bölümünde doktora derecesine ve 10 yıldan fazla kıdeme sahip oldukları görülmektedir. Belirtilen bu özellikler dikkate alındığında, uzmanlardan gelen dönütlerin güvenilir olduğu söylenebilir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışmada, verilerinin toplanması aşamasında ilk olarak değiştirilecek metin belirlenerek bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Ardından metinsellik ölçütlerine ve Türkçenin

Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı'nda (2020, s. 83-84) yer alan A1, A2 ve B1 düzeyi dil yapılarına dikkat edilerek metnin değiştirimi aşamasına geçilmiştir. Değiştirilme aşamasından sonra metne yönelik etkinlikler oluşturulmuştur. Bu aşama da tamamlandıktan sonra metin ve etkinlikler düzeye uygunluğu açısından incelenmesi için alan uzmanlarına gönderilmiştir.

Değiştirilen metne ve hazırlanan etkinliklere yönelik uzman görüşleri, Özmen'in (2019) çalışmasında yararlandığı formdan uyarlanarak oluşturulan "Uzman Görüşü Formu" ile toplanmıştır. Formda, "dilsel ölçütler", "metne yönelik ölçütler" ve "etkinlikler" ile ilgili maddeler bulunmaktadır. Uzmanlara bu maddelere yönelik görüşlerini 1 "kesinlikle yetersiz", 2 "yeterli değil", 3 "kısmen yeterli", 4 "yeterli", 5 "tamamen yeterli" şeklinde belirtmeleri söylenmiştir. Son olarak uzmanlardan gelen dönütlere göre metin ve etkinlikler düzenlenmiştir.

Nitel veri analizlerinde güvenilirliğin sağlanabilmesi için alan uzmanlarının görüşleri arasında tutarlılık olması gerekmektedir (Büyüköztürk vd., 2015, s. 114). Bu doğrultuda çalışmada, uzmanların değiştirilen metne ve etkinliklere ilişkin görüşleri arasındaki tutarlılığı belirlemek için Miles ve Huberman (1994) tarafından geliştirilen "Güvenirlik: Görüş Birliği/(Görüş Birliği+Görüş Ayrılığı)X100" formülü kullanılmıştır. Yapılan hesaplama sonucunda uzmanlar arasındaki güvenilirlik katsayısının .80 olduğu belirlenmiştir. Belirlenen bu değer, çalışmanın güvenilir kabul edilebileceğini göstermektedir.

Etik Kurul

Bu çalışma için Gazi Üniversitesinden (21.10.2025 tarih ve 1366405 sayılı) etik izni alınmıştır.

Bulgular

Çalışma kapsamında Refik Halit Karay'ın "Garip Bir Hediye" adlı hikâyesine yönelik B1 düzeyinde metin değiştirimi yapılmıştır. Değiştirmeye yönelik işlemler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 2. "Garip Bir Hediye" hikâyesine yönelik değiştirim işlemleri

Cümle no	Özgün Metin	Değiştirilmiş Metin	Yapılan İşlem
C1	Çarşıdaki kuyumcu dükkânları önünde Feridun iki saattir dolaşüyor, hiçbirine girmeye cesaret edemiyordu.	Feridun, çarşıdaki kuyumcu dükkânları önünde iki saattir dolaşıyordu. O, hiçbirine girmeye cesaret edemiyordu.	Bölme, gönderimleri açık hâle getirme ve devrik yapıları düzenleme.
	Satacağı bir şey kalmamıştı; yalnız cebinde bir tıraş fırçası	Satacağı bir şey kalmamıştı. Sadece cebinde bir tıraş fırçası	Bölme ve sıklığı az olan kelimeyi

Akıncılar, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Metin Değiştirimi: Refik Halit Karay'ın "Garip Bir Hediye" Hikâyesi Örneği

Cümle no	Özgün Metin	Değiştirilmiş Metin	Yapılan İşlem
C2	vardı ki onun bir değeri olup olmadığını sormak istiyordu.	vardı. Onun değerini sormak istiyordu.	sıklığı fazla olan kelime ile değiştirme.
C3	Fildişi saplı, nakışlı, işlemeli de olsa, bir traş fırçasının değeri ne olabilirdi?	Tıraş fırçası çok güzeldi. Değeri ne olabilirdi?	Yeniden yazma.
C4	Bunu sormaktan utanıyordu.	Bunu sormaktan utanıyordu.	İşlem yok.
C5	Hem yalnız utanmak değil, biraz da korkuyordu.	Hem sadece utanmak değil, biraz da korkuyordu.	Sıklığı az olan kelimeyi sıklığı fazla olan kelimeyle değiştirme.
C6	Kuşkusuz beş para etmeyecekti: Ona vaktiyle bunu hediye eden Yahudi "Değerlidir, kadrini bil, sakın atma, zamanında işe yarar!" dediğinde muhakkak eğlenmişti; bu bir şakaydı.	Feridun'a tıraş fırçasını, bir adam hediye etmişti. Adam ona, "Fırça değerlidir, onu sakın atma." demiş. Fakat bu fırça, beş para etmez gibiydi.	Yeniden yazma.
C7	Şimdi ona güvenerek nasıl soracaktı.	Şimdi ona güvenerek fırçanın değerini nasıl soracak?	Genişletme
C8	Bir aralık içine öyle bir hüznün, bir ümitsizlik doldu ki hemen oraya çökmek ve ağlaya ağlaya erimek, tükenmek istedi...	Feridun üzüldü. Hemen oraya oturup ağlamak istedi.	Yeniden yazma.
C9	Aslında aylardan beri dertler, tasalar içinde garip bir baygınlık gelip çatıyor, yüreğinde bir erime, bir tükenme seziyordu; bu belki bir kalp bozukluğuydu, beklenilmeyen bir zamanda ölebilirdi.	Aslında aylardan beri üzgündü. Bunun nedeni kalp bozukluğu olabilirdi ve aniden ölebilirdi.	Yeniden yazma.

Akıncılar, Text Adaptation in Teaching Turkish as a Foreign Language: The Case of Refik Halit Karay's Story 'A Strange Gift'

Cümle no	Özgün Metin	Değiştirilmiş Metin	Yapılan İşlem
C10	Keşke şimdi, şuracıkta düşüp kalsaydı, kurtulsaydı...	Keşke şimdi, şuracıkta düşüp kalsaydı, kurtulsaydı...	İşlem yok.
C11	Cebinden fırçayı bir kere daha çıkardı, baktı:	Feridun cebinden fırçayı bir kere daha çıkardı ve ona baktı:	Gönderimleri açık hâle getirme
C12	Sıradan, herkesteki gibi, beş on kuruşluk bir maldı, buna bir değer verebilmek için insan ya deli olmalı, yahut kendisi gibi artık, açlık ve yoksulluk içinde aklını yarı kaybedip hayallere kapılmış bulunmalıydı.	Fırçanın bir değeri yoktu. Buna değer verecek insan çıldırmış olmalıydı.	Yeniden yazma
C13	Dönmeğe karar verdi, sonra vazgeçti, büyük mağazalara giremeyeceğini anlayarak camekânında sekiz, on gümüş halka, birkaç kâse Yemen taşı duran ufacık bir dükkânın kapısını itti, bir çingirak öttü, içeride, mavi ışıklı bir ispirto lambasının üzerine eğilmiş gözlüklü, keten önlüklü, kart, kırçıl bir kuyumcu, loşluğa gömülü işiyle uğraşıyordu.	Evine dönmeye karar verdi. Sonra vazgeçti. Küçük bir dükkânın kapısını açtı. Dükkânda gözlüklü, yaşlı ve beyaz saçlı bir kuyumcu işini yapıyordu.	Yeniden yazma.
C14	Gözlerini kaldırıp gelen adamı süzdü, sonra, isteksiz, hatta biraz da ürkekçe: "Nedir, ne istersin?" diye sordu, Feridun fırçayı uzattı: "Vaktiyle birisi hediye etmişti, dedi, kıymetli olduğunu söylemişti, acaba	Kuyumcu gözlerini kaldırıp Feridun'a baktı. Ona ne istediğini sordu. Feridun, kuyumcuya fırçayı uzattı. Kuyumcuya, "Bu fırçayı bana bir adam hediye etmişti. Fırçanın değerli olduğunu söylemişti. Gerçekten bunun bir değeri var mı? Bakar mısınız?" dedi.	Yeniden yazma.

Akıncılar, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Metin Değiştirimi: Refik Halit Karay'ın "Garip Bir Hediye" Hikâyesi Örneği

Cümle no	Özgün Metin	Değiştirilmiş Metin	Yapılan İşlem
	hakikaten bir değeri var mı? Bakar mısınız?"		
C15	Öbürü merakla eline aldı, evirdi, çevirdi, salladı, tırnağıyla kazıdı, sonra geri verdi:	Kuyumcu, fırçayı merakla eline aldı, inceledi ve sonra geri verdi.	Genişletme ve anlatımı zorlaştıran ve tümceyi uzatan ifadeleri silme.
C16	Beş para etmez, mezat malında eşi çok! dedi.	Fırçanın beş para etmediğini söyledi.	Yeniden yazma.
C17	Feridun kekeliye kekeliye, özür dileyerek çıktı...	Feridun kekeleyerek özür diledi ve dükkândan çıktı.	Yeniden yazma.
C18	Kendi kendisine: "Hain diyordu, beni meğerse aldatmış, az daha onun uğrunda ölüyordum da..."	Feridun, adama ve kendine kızıyordu. Çünkü bir zamanlar onun için ölmeyi düşünmüştü.	Yeniden yazma.
C19	Hakikaten öyle de oluyordu ya...	Gerçekten öyle de oluyordu ya...	Sıklığı az olan kelimeyi sıklığı fazla olan kelime ile değiştirme.
C20	Bundan, on yıl önceydi, Feridun, Mısır'dan Selanığe dönüyordu, limana demir atmışlardı.	Bundan on yıl önceydi. Feridun, Mısır'dan Selanik'e dönüyordu. Gemi, limana demir atmıştı.	Bölme ve gönderimleri açık hâle getirme.
C21	Yolculardan kılıksız bir ihtiyar, güvertede dünyadan habersiz, hırs ve heyecan içinde eşyalarını istif etmekle meşgul iken vincin altına girmiş ve tam o sırada demir kancadan kurtulan bir iri denk olanca ağırlığıyla herifin başına inerken o, eşi bulunmaz bir çeviklikle hemen fırlamış, kucaklayınca	Gemide yaşlı bir adam vardı. Adam, güvertede eşyalarını yerleştiriyordu. O sırada bir yük, yaşlı adamın başına doğru düşüyordu. Feridun, bunu gördü ve hemen koştu. Adamı kucakladı ve başka yöne çekti. Feridun, adamı ölümünden kurtarmıştı.	Yeniden yazma.

Akıncılar, Text Adaptation in Teaching Turkish as a Foreign Language: The Case of Refik Halit Karay's Story 'A Strange Gift'

Cümle no	Özgün Metin	Değiştirilmiş Metin	Yapılan İşlem
	Yahudi'yi ölümünden kurtarmıştı.		
C22	Fakat yük Feridun'un tam omuzunun yanından asker kaputunu yırtarak geçmişti.	Fakat yük, Feridun'un tam omzunun yanından geçti. Onun asker paltosunu yırttı.	Bölme ve sıklığı az olan kelimeyi sıklığı fazla olan kelime ile değiştirme.
C23	Kendine gelen Yahudi eşyalarının arasından bir kocaman kutu açmış, sıra sıra dizilmiş traş fırçalarından bir tanesini ayırmış ve ona uzatarak:	Adam, Feridun'a teşekkür etmek istedi. Eşyalarının arasından büyük bir kutu açtı. Kutunun içinde tıraş fırçaları vardı. Fırçalardan bir tanesini ona uzattı.	Yeniden yazma.
C24	Değerlidir, kadrini bil, sakın atma, zamanında işine yarar; demişti.	Fırçanın değerli olduğunu söyledi.	Yeniden yazma.
C25	Ufak tefek eşya satan bu yoksul adamdan aslında ne beklenirdi?	Adam, eşya satıyordu. Fakir gibiydi.	Yeniden yazma.
C26	Fakat niçin öyle söylemiş, neden bu oyunu etmişti?	Fakat niçin öyle söylemiş, neden bu oyunu etmişti?	İşlem yok.
C27	Hoş, Feridun da o zaman bu söze önem vermemişti ya!	Hoş, Feridun da o zaman bu söze önem vermemişti ya!	İşlem yok.
C28	Fırçayı almış, bir tarafa atmış, hattâ bavuluna koyarak, savaşta, esirlikte, üç sene sürekli kullanmış; değeri olacağını hatırla getirmemişti.	Fırçayı alıp bavuluna koymuş, üç sene boyunca kullanmıştı. Bu sürede fırçanın değerli olduğunu aklına getirmemişti.	Yeniden yazma.
	Fakat uzun bir savaş, bir esaret ve felaket devresinden sonra İstanbul'a dönüp de yarı sakat, işsiz, parasız	Feridun, savaşta sakat kalınca İstanbul'a dönmüştü. İstanbul'da da işsiz ve parasız kalınca bir dilim ekmeğe muhtaç	

Akıncılar, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Metin Değiştirimi: Refik Halit Karay'ın "Garip Bir Hediye" Hikâyesi Örneği

Cümle no	Özgün Metin	Değiştirilmiş Metin	Yapılan İşlem
C29	kalınca ve bütün malını, eşyasını elinden çıkarıp bir dilim ekmeğe muhtaç bir hâle düşünce bu olayı ve Yahudi'nin sözlerini hatırlamış, sonunda işte gelip fırçanın kıymetini sormuştu.	hâle gelmişti. İşte, böyle zamanda aklına adamın sözleri gelmişti. Hemen kuyumcuya gidip fırçanın değerini sormuştu.	Yeniden yazma.
C30	Demek beş paralık bir değeri yoktu ha...	Demek beş paralık bir değeri yoktu ha...	İşlem yok.
C31	Atmak için hazırlandı, köşeye bırakıverecekti, fakat ne olsan bir traş fırçasına gerek duyabileceğini düşünerek bu fikrinden vazgeçti, cebine soktu, yürüdü.	Fırçayı atacak veya bir köşeye bırakacaktı. Fakat bir traş fırçasına ihtiyacı olabileceğini düşündü ve bu fikrinden vazgeçti. Fırçayı cebine koydu ve yürüdü.	Yeniden yazma.
C32	Serencebey yokuşundaki kocaman evlerini elden çıkarıp Ahırkapı feneri arkasına düşen çukur ve rutubetli fakir mahallelerinden birine taşındıkları günden beri yoksulluk büsbütün yakalarına yapışmıştı.	Ferudun ve ailesinin eskiden büyük bir evleri varmıştı. O büyük evden, bu rutubetli eve taşınmışlar. O günden beri de fakirlerdi.	Yeniden yazma.
C33	Ana oğul ıslak ve iç karartıcı bir evde solucan gibi kıvrılarak ne eziyetli, ne matemli bir ömür sürüyorlardı.	Ana oğul, bu evde kötü bir hayat yaşıyorlardı.	Yeniden yazma.
C34	Bu akşam, çarşıdan dönüşünde Feridun yoksulluğun bütün ağırlığını yüreğine bir tortu gibi çökmüş buldu,	Feridun, bu akşam, çarşıdan döndüğünde çok üzgündü.	Yeniden yazma.

Akıncılar, Text Adaptation in Teaching Turkish as a Foreign Language: The Case of Refik
Halit Karay's Story 'A Strange Gift'

Cümle no	Özgün Metin	Değiştirilmiş Metin	Yapılan İşlem
C35	annesine, kısaca: Beş para etmiyor, boş yere hülya kurmuşuz!... dedikten sonra yukarıya, odaya çıktı, kafesi sürdü, nefes almak ihtiyacıyla dışarıya sarktı.	Annesine, fırçanın beş para etmediğini söyledi ve odasına çıktı. Nefes almak için pencereden dışarıya baktı.	Yeniden yazma.
C36	Belliydi ki yüksek yerlerde henüz güneş, neşe ve hayat vardı.	Yüksek yerlerde hâlâ güneş, neşe ve hayat vardı.	Anlatımı zorlaştıran ve tümceyi uzatan isimleri silme ve sıklığı az olan kelimeyi sıklığı fazla olan kelime ile değiştirme.
C37	Fakat buradan, çukur bostanlarla yıkık kale duvarları arasına gömülü şu izbe mahalleden renk ve ışık çoktan elini çekmiş, bodur, sarsak ve kara evler tepesindeki görkemli cami kubbelerinin yüklü gölgesi altında çoktan seçilmez olmuştu.	Fakat bu mahalleden, renk ve ışık çoktan gitmişti.	Yeniden yazma.
C38	Henüz lambaların bile yanmadığı şu erken saatte bir bodrum kapanıklığı duyulan sokaklara karanlık başka türlü, yüreğe kaygı dolar gibi çöküyor, ağızlarına kadar taşkın bostan kuyularından yöreye kemirici bir yaşlık yayılarak vücuttan önce ruha işliyordu.	Henüz lambalar bile yanmıyordu. Her yer karanlıktı.	Yeniden yazma.

Akıncılar, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Metin Değiştirimi: Refik Halit Karay'ın "Garip Bir Hediye" Hikâyesi Örneği

Cümle no	Özgün Metin	Değiştirilmiş Metin	Yapılan İşlem
C39	Bu sarnıç kadar kapanık ve ıslak mahalleye şu saatte hiçbir köşeden aydınlık sızıyor, hiçbir yerden ışık damlamıyordu.	Fakat mahalleye şu saatte hiçbir köşeden, hiçbir yerden ışık gelmiyordu.	Yeniden yazma.
C40	Halbuki denizin öbür yakasında Kadıköy, batan güneşin ışıklarına boyalı yüzünü, aynaya eğilmiş bir şuh kadın gibi, uzatmış, renkler içinde mutlu bir gülüşle parlıyor, için için kızarıyordu.	Kadıköy ise batan güneşin renkleriyle parlıyordu. Bu yoksul mahallenin tam tersiydi.	Yeniden yazma.
C41	Bu kuytu, karanlık dehlizin karşısında orası hayal şehirler gösteren bir sinema şeridi gibi alacalı inanılmayacak kadar şen, aydınlık görünüyordu.	Orası, mutlu ve aydınlık görünüyordu.	Yeniden yazma.
C42	Feridun şimdi bunu düşünerek, vücudunda mahallenin karanlığı ve gözlerinde Kadıköy'ün ışıkları öyle ölüvermek isteğiyle yanıyordu.	Feridun düşündü. Şimdi, vücudunda mahallenin karanlığı ve gözlerinde Kadıköy'ün ışıkları ile ölmeyi istiyordu.	Bölme ve anlatımı zorlaştıran cümleleri değiştirme
C43	Birden kızdı; elini tekrar cebine soktu; haftalardan beri kendisinde hiç olmazsa ufak bir değer varsayarak bütün ümitlerini bağladığı hediye sanki onu yakıyordu.	Birden sinirlendi ve elini tekrar cebine soktu. Haftalardan beri değerli olduğunu düşündüğü fırçaya baktı.	Yeniden yazma.
C44	Yahudinin uzun ve seyrek sakallı, buruşuk, kirpiksiz yüzü karanlığın içinde ürkütücü bir belirginlikle	Feridun'un zihninde, adamın uzun ve seyrek sakallı, buruşuk, kirpiksiz yüzü canlandı. Adam,	Yeniden yazma.

Akıncılar, Text Adaptation in Teaching Turkish as a Foreign Language: The Case of Refik Halit Karay's Story 'A Strange Gift'

Cümle no	Özgün Metin	Değiştirilmiş Metin	Yapılan İşlem
	canlanarak hain hain gülüyor, yayvan şivesiyle: Aldattım seni... diyordu...	Feridun'a gülüyordu. Ona, "Sana yalan söyledim." dedi.	
C45	Evet, aldatmıştı, en muhtaç, en düşkün zamanında...	Evet, en ihtiyacı olduğu zamanda ona yalan söylemişti.	Yeniden yazma.
C46	Fakat insan, bir traş fırçasından yardım ummak, bir servet beklemek için ne kadar aptal olmalıydı...	Fakat insan, bir tıraş fırçasından yardım ve para beklemek için ne kadar aptal olmalıydı?	Anlatımı zorlaştıran ifadeleri değiştirme.
C47	Kıllarından yakalayıp pencereden uzattı; aşağıda kale duvarlarına yakın bir iri yalak taşı vardı; ortasını nişanladı, parmağını sokmuş bir akrebi silker gibi hızla attı ve görmek için dikkat kesilip baktı.	Fırçayı kıllarından yakalayıp penceren uzattı ve aşağıya attı. Görmek için de dikkatle baktı.	Anlatımı zorlaştıran cümleleri silme ve gönderimleri açık hâle getirme.
C48	Fırçanın kemik sapı sert bir ses çıkardı.	Fırçanın kemik sapı sert bir ses çıkardı.	İşlem yok.
C49	Sonra büsbütün çökmüş, koyulaşmış olan karanlığın içinde yan yana iki göz nokta parladı.	Sonra karanlığın içinde parlayan iki taş parçası gördü.	Anlatımı zorlaştıran ifadeleri silme.
C50	Feridun bunlara, bu maviye yakın bir renkle ışıldayan şeylere uzaktan bir süre şaşırarak baktı, sonra birden yüreğini akıl almaz bir ümidin kapan gibi sıkıştığını duydu; merdivenleri dörder dörder atlayarak aşağıya koştu, sokağa fırladı, eğildi, göğün bellisiz aydınlığını yüreğinde toplayarak	Feridun şaşırdı. Uzun süre uzaktan baktı. Sonra içini bir umut kapladı. Merdivenleri dörder dörder atlayarak aşağı koştu. Sokağa fırladı, eğildi ve parlayan iki küçük taş parçasını eline aldı. Tekrar koşarak içeriye döndü.	Yeniden yazma.

Akıncılar, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Metin Değiştirimi: Refik Halit Karay'ın "Garip Bir Hediye" Hikâyesi Örneği

Cümle no	Özgün Metin	Değiştirilmiş Metin	Yapılan İşlem
	sürpüntüler içinde hâlâ pırıl pırıl yanan bu iki tuhaf şeyi, iki küçük taş parçasını eline aldı, gene koşarak içeriye döndü.		
C51	İdare lambasının ölgün ışığına tutup baktığı zaman bunların birer elmas parçası olduğunu anlamıştı.	Taşlara ışıpta tekrar baktı. Bunlar, elmas parçasıydı.	Yeniden yazma.
C52	Fakat acaba bunlar sahte miydi?	Fakat acaba bunlar sahte miydi?	İşlem yok.
C53	Burada da bir oyun, bir aldatma mı vardı?	Burada da bir oyun, bir yalan mı vardı?	Sıklığı az olan kelimeyi sıklığı fazla olan kelime ile değiştirme.
22	Bütün gece gözüne uyku girmede, sabahleyin alaca karanlıkta gitti, bir gün önce uğradığı dükkânın önünde bekledi, kart ve kırçıl kuyumcu görününce hemen, dükkânı açmasını bile beklemeyerek taşları çıkardı:	Feridun'un gözüne bütün gece uyku girmede. Sabah hemen tekrar dükkâna gitti. Yaşlı kuyumcuyu görünce hemen taşları çıkardı ve ona sordu:	Bölme, anlatımı zorlaştıran ifadeleri silme ve genişletme.
C54			
C55	Bunlar ne eder?	Bunlar ne eder?	İşlem yok.
C56	Öbürü, önce kayıtsızca bir göz attı, sonra gözlüğünü taktı, dikkatlice inceledi, güneşe tuttu, elinden bırakmamak ister gibi, biraz çekingen ve nazik dedi ki:	Kuyumcu önce taşlara göz attı, sonra gözlüğünü taktı. Taşları güneşe tutup dikkatle inceledi. Çekingen ve kibar bir şekilde konuştu:	Yeniden yazma.
C57	Temiz maldır, alıcısını bulursa iyi para eder, hele girin dükkâna bir daha görelim, bir kıymet biçelim!	Temiz bir ürün. Alıcısını bulursa iyi para eder. Dükkâna girin, bir daha görelim. Taşlara bir değer söyleyelim.	Yeniden yazma.

Akıncılar, Text Adaptation in Teaching Turkish as a Foreign Language: The Case of Refik
Halit Karay's Story 'A Strange Gift'

Cümle no	Özgün Metin	Değiştirilmiş Metin	Yapılan İşlem
C58	Feridun neden Yahudinin bir adi tıraş fırçasına böyle değer biçilmez iki taş saklamış olduğunu uzun süre anlayamadı, fakat bir gün rasgele öğrendi ki gümrükten mal kaçırmak için bazen en akla gelmez dolaplara başvurulur ve işte böyle bir tıraş fırçasının sapına, biner liralık iki pırlanta konulduğu da olurmuş!	Feridun, düşündü. Yaşlı adam, tıraş fırçasına, bu taşları neden sakladı? Fakat bir gün, gümrükten ürün geçirmek için böyle işler yapılabileceğini öğrendi. İşte, adam da tıraş fırçasına iki elması bunun için koymuştu.	Yeniden yazma.

Tablo 2 incelendiğinde özgün metinde toplam 58 cümle yer aldığı görülmektedir. Bu sayı, metin değiştirme işlemi ile 120'ye çıkmıştır. Böylece metnin okunması ve anlaşılmasının kolaylaştığı söylenebilir.

Uzman Görüşlerine Yönelik Bulgular

23

Değiştirilen metin, değerlendirilmesi için alan uzmanlarına gönderilmiştir. Alan uzmanların değiştirilen metne yönelik puanları Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Değiştirilmiş Metnin Uzmanlar Tarafından Puanlanması

Puanlama	Kesinlikle yetersiz (1)	Yeterli değil (2)	Kısmen yeterli (3)	Yeterli (4)	Tamamen yeterli (5)
Ölçütler	Söz dizimsel uygunluk			1	4
	Dilsel ölçütler	Biçim			
		bilimsel uygunluk		1	4
		Sözlüksel uygunluk		2	3

Metne ilişkin ölçütler	Bağdaşıklık (gönderim ve gösterim ilişkiler)	1	4
	Tutarlılık metnin anlamsal/ mantıksal bütünlüğü	1	4
	Konu	1	4
	Akıcılık	1	4
	Etkinlikler		5

Tablo 3 incelendiğinde değiştirilmiş metni ve hazırlanan etkinlikleri uzmanların çoğunun "tamamen yeterli" buldukları görülmektedir. Bu da metnin ve etkinliklerin hedeflenen düzeyde kullanılabileceği şeklinde yorumlanmaktadır.

Sonuç

24

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde metinler, temel materyallerden biri olarak kabul edilmektedir. Çünkü metinler aracılığıyla öğrenciler, hedef dilde kelime bilgilerini artırmakta ve dil yapılarının nasıl kullanıldığını görmektedir. Bu nedenle dilin en iyi ve etkili şekilde kullanıldığı edebî eserler (Demir ve Açık, 2011, s. 57), Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde düzeye uygun hâle getirilerek kullanılmaktadır (Akıncılar, 2018; Ay, 2021; Bakan, 2012; Baştürk, 2024; Durgut Koyuncu, 2024; Eroğlu, 2015; Ghaffari, 2020; Göktaş, 2023; Güdek, 2021; Işık, 2022; Özmen, 2019). Bu çalışmada da yardımcı okuma metni olarak kullanılması için Refik Halit Karay'ın "Garip Bir Hediye" adlı hikâyesinin B1 düzeyinde değiştirilmesi ve değiştirilen metne yönelik etkinliklerin hazırlanması amaçlanmıştır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde metin değiştirimi işlemleri, metnin akışı, olay örgüsü ve üslubu bozulmadan yapılmalıdır (Er, 2022, s. 1507). Çalışmada da metnin akışı, olay örgüsü ve üslubu korunarak değiştirim işlemleri yapılmıştır. Yapılan çalışma kapsamında özgün metinde 58 cümle bulunurken değiştirilmiş metinde ise cümle sayısı 120'ye çıkmıştır. Uzun ve karmaşık dil yapılarına sahip olan cümlelerin bölünmesi bu durumun temel nedeni olarak gösterilebilir.

Çalışmada, metin değiştirimi sürecinde en çok yapılan işlem sırasıyla yeniden yazma (34), bölme (6), sıklığı az olan kelimeyi sıklığı fazla olan kelime ile değiştirme (6) ve anlatımı zorlaştıran ifadeleri silmedir (6). Yeniden yazma işlemi ile hedeflenen düzeye uygun olmayan kelimeler ve dil yapıları, düzeye uygun olacak şekilde yeniden yazılmıştır. Bölme işleminde,

birden fazla fiilimsi ve edat/bağlaç ile bağlanan cümleler parçalanarak daha anlaşılır kısa cümleler hâline getirilmiştir. Sıklığı az olan kelimeyi sıklığı fazla olan kelime ile değiştirme işleminde, Göz (2019) tarafından hazırlanan *Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü*'nden yararlanılarak sıklığı fazla olan kelimeler metinde kullanılmıştır. Anlatımı zorlaştıran ifadelerin silinmesi işleminde ise yeniden yazma işlemi yapılamayan ve metnin akışını bozan cümleler metinden silinmiştir. Bunlara ek olarak metin değiştirimi sürecinde, öğrencilerin dinî/kültürel hassasiyetleri de göz önünde bulundurularak özgün metinde yer alan ve olumsuz çağrışımlara yol açabilecek "Yahudi" kelimesi de metnin akışını bozmayacak şekilde "adam" kelimesi ile değiştirilmiştir.

Dil öğretiminde, okunan metnin anlaşıldığının göstergesi, öğrencilerin kendilerine sunulan etkinlikleri yapabilmeleridir. Bu nedenle öğrencilerin metinleri anlama düzeylerini belirlemek amacıyla değiştirilen metinlerin sonuna etkinlikler eklenebilir. Bu çalışmada da metin değiştirimi süreci tamamlandıktan sonra metne yönelik etkinlikler hazırlanmıştır. Metin değiştirimi ve etkinlik hazırlama süreçlerinin ardından uzman görüşleri alınmıştır. Uzmanların görüşleri doğrultusunda metin güncellenmiştir. Etkinlikler ise tamamen yeterli görüldüğü için herhangi bir güncellemeye tabi tutulmamıştır. Çalışmanın sonunda, "Garip Bir Hediye" adlı hikâyenin değiştirilmiş hâli ve hikâyeye yönelik hazırlanan etkinlikler yer almaktadır.

Öneriler

- Bu çalışma, B1 düzeyinde yapılmıştır. Söz konusu metnin diğer düzeylerde de değiştirimi yapılabilir.
- Çalışmada sadece alan uzmanlarının görüşlerine başvurulmuştur. Diğer çalışmalarda, öğrencilerin de görüşlerine başvurulabilir.
- Çalışmada, Refik Halit Karay'ın "Garip Bir Hediye" adlı hikâyesi hedeflenen düzeye uygun hâle getirilmiştir. Diğer çalışmalarda, Refik Halit Karay'ın farklı hikâyeleri de değiştirilebilir.
- Yapılacak benzer çalışmalarda metnin anlaşılabilirliğini artırmak için "sözlük" bölümü de hazırlanabilir.

Kaynaklar

- Akıncılar, A. (2018). *Türkçe öğrenen yabancılar için Dede Korkut Hikâyeleri'nin B1 düzeyinde sadeleştirilmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Kırıkkale Üniversitesi.
- Ay, S. (2020). *Yabancılar Türkçe öğretimi için Sait Faik Abasıyanık'ın 'Birtakım İnsanlar' adlı hikâyesinin B1 seviyesine sadeleştirilmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Akdeniz Üniversitesi.
- Bakan, H. (2012). *Yabancılar Türkçe öğretiminde metindilbilimsel ölçütler çerçevesinde bir sadeleştirme denemesi: Sait Faik Abasıyanık, "Meserret Otel"*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.

Akıncılar, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Metin Değiştirimi: Refik Halit Karay'ın "Garip Bir Hediye" Hikâyesi Örneği

- Baştürk, A. (2024). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metin değiştirim teknikleri çerçevesinde Yaşar Kemal'in "Halis Serkisof" ve "Kavun Karpuz" adlı öykülerinin A2 düzeyine uyarlanması*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Bölükbaş, F. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde okuma metinlerinin dil düzeylerine göre sadeleştirilmesi. 1. *Uluslararası Dil Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu*, Nevşehir, Türkiye.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Özcan E. A., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem.
- Calp, M. ve Calp, Ş. (2016). *Özel eğitim alanı olarak Türkçe öğretimi*. Nobel.
- Crossley, S. A., Philip M. M., Max M. L. & Danielle S. M. (2007). A linguistic analysis of simplified and authentic texts. *The Modern Language Journal*, 91, 15-30.
- Crossley, S. A. & Danielle S. M. (2008). Assessing second language reading texts at the intermediate level: An approximate replication of Crossley, Louwerse, McCarthy, and McNamara (2007). *Language Teaching*, 41(3), 409-429.
- Çetişli, İ. (2011). *Edebiyat sanatı ve bilimi*. Akçağ.
- Demir, A. ve Açık, F. (2011). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültürlerarası yaklaşım ve seçilecek metinlerde bulunması gereken özellikler. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 30, 51-72.
- Demirel, İ. F. (2020). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde B1 seviyesinde uyarlanmış metinlerin okuduğunu anlama başarısına etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Yabancı Dil Olarak Türkçe Araştırmaları Dergisi*, (6), 7-32.
- Durgut Koyuncu, E. N. (2024). *Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler için metin değiştirimi: "Gülşefdeli Yemeni" hikâyesi örneği*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.
- Durmuş, M. (2013). Metin Değiştirimin Dilbilimsel Süreçleri Üzerine. *International Journal of Social Science*, 6 (4), 391-408.
- Er, M. (2022). Yabancılar Türkçe öğretiminde yazınsal metinler: Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Seti C1 Düzeyi örneği. *Erciyes Akademi*, 36, 1501-1510.
- Erdem-İpek, M. (2018). *Yabancılar Türkçe öğretiminde metindilbilimsel ölçütler çerçevesinde Mustafa Kutlu'nun Ya Tahammül Ya Sefer isimli hikâyesinin sadeleştirilmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Eroğlu, S. (2015). *Metindilbilimsel ölçütler çerçevesinde Ömer Seyfettin'nin üç nasihat hikâyesinin yabancılar Türkçe öğretimi için sadeleştirme denemesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Ghaffari, R. (2020). *Yabancılar Türkçe öğretiminde dil yeterliliklerine uygun edebî metin uyarlama*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.

Akıncılar, Text Adaptation in Teaching Turkish as a Foreign Language: The Case of Refik
Halit Karay's Story 'A Strange Gift'

- Göktaş, B. (2023). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde Sırça Köşk öyküsünün metin değiştirim teknikleriyle b1 düzeyine uyarlanması. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (37), 243-258.
- Göz, İ. (2019). *Yazılı Türkçenin kelime sıklığı*. TDK.
- Green, A. & Youngs, B. E. (2001). Using the web in elementary French and German courses: Quantitative and qualitative study results. *CALICO Journal*, 19, 89-122.
- Güdek, G. (2021). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde metin değiştirimi: Mustafa Kutlu'nun "Hayat Güzeldir" hikâyesi örneği*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.
- Gürler, S. (2017). *Ömer Seyfettin'in hikâyelerinin yabancılara Türkçe öğretiminde A1-A2 seviyesine uyarlanması*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Honeyfield, J. (1977). Simplification. *TESOL Quarterly*, 11(4): 431-440.
- Işık, A. D. (2022). *Sınıf öğretmenleri adayları için dijital metin hazırlama*. Eğiten kitap.
- Işık, D. D. (2022). *Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler için metin değiştirimi: Mustafa Kutlu'nun "Rüzgârın Oğlu" hikâyesi örneği*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.
- İltar, L. (2024). Okuma öğretiminde metin türleri ve kullanımı. Morali, G. ve Göçer, A. (Ed.), *Türkçenin ikincil/yabancı dil olarak öğretiminde okuma becerisi içinde* (s. 111-128). Nobel.
- İyioğlu, G. (2012). Refik Halit'in hikâyeciliğinde değişim. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7(3), 1541-1559.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel.
- Kökçü, Ş. (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metin değiştirimine Ömer Seyfettin'in "Rüşvet" hikâyesi örneği. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları*, 22, 213-246.
- Kutlu, A. (2015). *Yabancılara Türkçe öğretiminde Ömer Seyfettin'in Kaşığı ve Perili Köşk hikâyelerinin A1-A2 seviyesine uyarlanması*. [Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Kutlu, A. (2021). *Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde Peyami Safa'nun öykülerinin A2 seviyesine uyarlanması*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Mazlum, D. E. (2014). *Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç romanı ve Peyami Safa'nın Dokuzuncu Hariciye Koşu romanının Türkçe A1-A2 seviyesine uyarlanması*. [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Kültür Üniversitesi.
- Miles, M. B. & Huberman, M. A. (1994). *An expanded sourcebook qualitative data analysis*. Sage Publication.
- Özmen, C. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metin değiştirim teknikleriyle öykülerin yeniden oluşturulması*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.

Akıncılar, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Metin Değiştirimi: Refik Halit Karay'ın "Garip Bir Hediye" Hikâyesi Örneği

- Şaraplı, O. (2011). The use of authentic materials in the second language classrooms: Advantages and disadvantages. *Dil Dergisi*, 154, 37-43.
- TYDÖP. (2020). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretim programı*. TMV.
- Tweissi, A. I. (1998). The effects of the amount and type of simplification on foreign language reading comprehension. *Reading in a Foreign Language*, 11(2), 191-206.
- Urano, K. (2000). *Lexical simplification and elaboration: Sentence comprehension and incidental vocabulary acquisition*. [Master Thesis]. University of Hawai. (<http://www.urano-ken.com/research/thesis.pdf> Erişim Tarihi: 18.10.2025).
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin.
- Young, D. J. (1999). Linguistic simplification of SL reading material: Effective instructional practice?. *Modern Language Journal*, 83, 350-366.

Ek 1. Değiştirilmiş Metin

Garip Bir Hediye

Feridun, çarşıdaki kuyumcu dükkânları önünde iki saattir dolaşıyordu. O, hiçbirine girmeye cesaret edemiyordu. Satacağı bir şey kalmamıştı. Sadece cebinde bir tıraş fırçası vardı. Onun değerini sormak istiyordu.

Tıraş fırçası çok güzeldi. Değeri ne olabilirdi? Bunu sormaktan utanıyordu. Hem sadece utanmak değil, biraz da korkuyordu. Feridun'a tıraş fırçasını, bir adam hediye etmişti. Adam ona, "Fırça değerlidir, sakın atma." demiş. Fakat bu fırça, beş para etmez gibiydi. Şimdi ona güvenerek fırçanın değerini nasıl soracak?

Feridun üzüldü. Hemen oraya oturup ağlamak istedi. Aslında aylardan beri üzgündü. Bunun nedeni kalp bozukluğu olabilirdi ve aniden ölebilirdi. Keşke şimdi, şuracıkta düşüp kalsaydı, kurtulsaydı...

Feridun cebinden fırçayı bir kere daha çıkardı ve ona baktı. Fırçanın bir değeri yoktu. Buna değer verecek insan çıldırmış olmalıydı.

Evine dönmeye karar verdi. Sonra vazgeçti. Küçük bir dükkânın kapısını açtı. Dükkânda gözlüklü, yaşlı ve beyaz saçlı bir kuyumcu işini yapıyordu. Kuyumcu gözlerini kaldırıp Feridun'a baktı. Ona, ne istediğini sordu. Feridun, kuyumcuya fırçayı uzattı. Kuyumcuya, "Bu fırçayı bana bir adam hediye etmişti. Fırçanın değerli olduğunu söylemişti. Gerçekten bunun bir değeri var mı? Bakar mısınız?" dedi.

Kuyumcu, fırçayı merakla eline aldı, inceledi ve sonra geri verdi. Fırçanın beş para etmediğini söyledi. Feridun kekeleyerek özür diledi ve dükkândan çıktı. Feridun, adama ve kendine kızıyordu. Çünkü bir zamanlar onun için ölmeyi düşünmüştü.

Gerçekten öyle de oluyordu ya... Bundan on yıl önceydi. Feridun, Mısır'dan Selanik'e dönüyordu. Gemi, limana demir atmıştı. Gemide yaşlı bir adam vardı. Adam, güvertede eşyalarını yerleştiriyordu. O sırada bir yük, yaşlı adamın başına doğru düşüyordu. Feridun, bunu gördü ve hemen koştu. Adamı kucakladı ve başka yöne çekti. Feridun, adamı ölümden kurtarmıştı. Fakat yük, Feridun'un tam omzunun yanından geçti. Onun asker paltosunu yırttı.

Adam, Feridun'a teşekkür etmek istedi. Eşyalarının arasından büyük bir kutu açtı. Kutunun içinde tıraş fırçaları vardı. Fırçalardan bir tanesini ona uzattı ve fırçanın değerli olduğunu söyledi.

Adam, eşya satıyordu. Fakir gibiydi. Fakat niçin öyle söylemiş, neden bu oyunu etmişti? Hoş, Feridun da o zaman bu söze önem vermemişti ya! Fırçayı alıp bavuluna koymuş, üç sene boyunca kullanmıştı. Bu sürede fırçanın değerli olduğunu aklına getirmemişti.

Feridun, savaşta sakat kalınca İstanbul'a dönmüştü. İstanbul'da da işsiz ve parasız kalınca bir dilim ekmeğe muhtaç hâle gelmişti. İşte, böyle zamanda aklına adamın sözleri gelmişti. Hemen kuyumcuya gidip fırçanın değerini sormuştu. Demek beş paralık bir değeri

yoktu ha... Fırçayı atacak veya bir köşeye bırakacaktı. Fakat bir tıraş fırçasına ihtiyacı olabileceğini düşündü ve bu fikrinden vazgeçti. Fırçayı cebine koydu ve yürüdü.

Feridun ve ailesinin eskiden büyük bir evleri varmıştı. O büyük evden, bu rutubetli eve taşınmışlar. O günden beri de fakirlerdi. Ana oğul, bu evde kötü bir hayat yaşıyorlardı.

Feridun, bu akşam, çarşıdan döndüğünde çok üzgündü. Annesine, fırçanın beş para etmediğini söyledi ve odasına çıktı. Nefes almak için pencereden dışarıya baktı. Yüksek yerlerde hâlâ güneş, neşe ve hayat vardı. Fakat bu mahalleden, renk ve ışık çoktan gitmişti.

Henüz lambalar bile yanmıyordu. Her yer karanlıktı. Fakat mahalleye şu saatte hiçbir köşeden, hiçbir yerden ışık gelmiyordu. Kadıköy ise batan güneşin renkleriyle parlıyordu. Bu yoksul mahallenin tam tersiydi. Orası, mutlu ve aydınlık görünüyordu. Feridun düşündü. Şimdi, vücudunda mahallenin karanlığı ve gözlerinde Kadıköy'ün ışıkları ile ölmeyi istiyordu.

Birden sinirlendi ve elini tekrar cebine soktu. Haftalardan beri değerli olduğunu düşündüğü fırçaya baktı.

Feridun'un zihninde, adamın uzun ve seyrek sakallı, buruşuk, kirpiksiz yüzü canlandı. Adam, Feridun'a gülüyordu. Ona, "Sana yalan söyledim." dedi. Evet, en ihtiyacı olduğu zamanda ona yalan söylemişti. Fakat insan, bir tıraş fırçasından yardım ve para beklemek için ne kadar aptal olmalıydı? Fırçayı kıllarından yakalayıp penceren uzattı ve aşağıya attı. Görmek için de dikkatle baktı.

30 Fırçanın kemik sapı sert bir ses çıkardı. Sonra karanlığın içinde parlayan iki taş parçası gördü. Feridun şaşırdı. Uzun süre uzaktan baktı. Sonra içini bir umut kapladı. Merdivenleri dörder dörder atlayarak aşağı koştu. Sokağa fırladı, eğildi ve parlayan iki küçük taş parçasını eline aldı. Tekrar koşarak içeriye döndü.

Taşlara ışıktaki tekrar baktı. Bunlar, elmas parçasıydı. Fakat acaba bunlar sahte miydi? Burada da bir oyun, bir yalan mı vardı?

Feridun'un gözüne bütün gece uyku girmedi. Sabah hemen tekrar dükkâna gitti. Yaşlı kuyumcuyu görünce hemen taşları çıkardı ve ona sordu: Bunlar ne eder?

Kuyumcu önce taşlara göz attı, sonra gözlüğünü taktı. Taşları güneşe tutup dikkatle inceledi. Çekingen ve kibar bir şekilde konuştu: Temiz bir ürün. Alıcısını bulursa iyi para eder. Dükkâna girin, bir daha görelim. Taşlara bir değer söyleyelim.

Feridun düşündü. Yaşlı adam, tıraş fırçasına, bu taşları neden sakladı? Fakat bir gün, gümrükten ürün geçirmek için böyle işler yapılabileceğini öğrendi. İşte, adam da tıraş fırçasına iki elması bunun için koymuştu.

Ek 2. Etkinlikler

A. Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Feridun ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- a. İstanbul'da yeni bir iş buldu.
- b. Tıraş fırçasını yıllarca sakladı.
- c. İstanbul'a gelmeden önce askerdi.
- d. Yaşlı adamın ona yalan söylediğini düşündü.

2. Metinde aşağıdaki sorulardan hangisinin cevabı yoktur?

- a. Feridun kaç yıl askerlik yaptı?
- b. Kuyumcu, Feridun'a ne dedi?
- c. Feridun, nasıl bir mahallede oturuyor?
- d. Feridun ve yaşlı adam nerede tanıştılar?

3. Metinle ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- a. Feridun, kuyumcuyu on yıldır tanıyor.
- b. Feridun, annesi ile eski bir evde yaşıyor.
- c. Feridun, tıraş fırçasını arkadaşına hediye ediyor.
- d. Feridun, büyük bir öfke ile adamı arıyor ve ona kızıyor.

B. Aşağıdaki altı çizili kelimelerin yerine gelebilecek kelimeleri bulup eşleştiriniz.

4. "Bunun nedeni kalp bozukluğu olabilirdi ve <u>aniden</u> ölebilirdi."	nemli	
5. "Fırçanın <u>değerli</u> olduğunu söylemişti."	nazik	
6. "O büyük evden, bu <u>rutubetli</u> eve taşınmışlar."	ansızın	4
7. "Sonra içini bir <u>umut</u> kapladı."	kıymetli	
8. "Çekingen ve <u>kibar</u> bir şekilde konuştu."	ümit	

C. Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

	Doğru	Yanlış
9. Kuyumca, Feridun'a göre oldukça yaşlı biriydi.	✓	
10. Feridun, ailesiyle birlikte Kadıköy'de yaşıyor.		
11. Feridun, sakat kaldığı için iş bulamamıştı.		
12. Feridun ile yaşlı adam, bir yolculuk sırasında tanıştılar.		

Ç. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

13. Soruyu okuyunuz. Düşüncelerinizi gereçleriyle birlikte anlatınız.

Feridun, savaşta sakat kalınca İstanbul'a döndü. Uzun bir süre iş bulamadı. İşsiz kalınca tıraş fırçasını satmak istedi. Fakat bu fırça hediye idi. Siz, Feridun'un yerinde olsaydınız bu hediye fırçayı satmak ister miydiniz? Neden?

14. Soruyu okuyunuz ve cevaplayınız.

Türk kültüründe hediye almak ve vermek önemlidir. Türkler; doğum günü, anneler günü, babalar günü ve bayram gibi özel günlerde birbirlerine hediyeler alırlar. Sizin kültürünüzde hangi durumlarda hediyeler alınır? Anlatınız.

15. Hayal gücünüzü kullanıp metnin sonunu tekrar yazınız.

Garip Bir Hediye

Feridun, düşündü. Yaşlı adam, tıraş fırçasına, bu taşları neden sakladı? Fakat bir gün, gümrükten ürün geçirmek için böyle işler yapılabileceğini öğrendi. İşte, adam da tıraş fırçasına iki elması bunun için koymuştu.

Yıllar geçmişti. Feridun, tıraş fırçasını sattıktan sonra çok zengin olmuştu. Bir gün İstanbul'da gezerken yaşlı adamı gördü. Yanına gitti ve

.....
.....